

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО СОРТУВАННЯ СМІТТЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення проблемних питань охорони навколишнього середовища та ефективності системи сортування сміття серед молоді в місті Вінниця. Запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення екологічної свідомості серед студентів ВНТУ.

Ключові слова: *соціологія, екологія, навколишнє середовище, сортування сміття, відходи.*

Abstract

The article presents the results of research aimed at addressing problem issues of improvement of environmental protection and the efficiency of the waste sorting system among youth in the Vinnytsia city. There are practical recommendations as for increase of ecological consciousness among VNTU students.

Key words: *sociology, ecology, environment, waste sorting, waste.*

На сьогоднішній день для України в цілому, і для окремих регіонів в тому числі, однією з найбільш актуальних екологічних проблем є накопичення і не належне поводження із відходами, а особливо з твердими побутовими. Як відомо, найкращим з екологічної точки зору шляхом вирішення проблеми відходів є їх сортування, а потім повторне використання. Однак, сьогодні в Україні дуже незначна частина відходів утилізується, певна частина спалюється на сміттєспалювальних заводах, яких є лише декілька і вони не можуть покрити всю територію нашої держави. Переважна ж більшість відходів накопичуються на сміттєзвалищах, які в основному є вже переповненими або несанкціонованими. Україна входить в число країн з найбільш високими абсолютними обсягами утворення та накопичення відходів - 700-720 млн тонн щорічно. Сміттєзвалища займають в Україні більше 160 тисяч га, і всі вони щент заповнені - загальна маса накопичених відходів перевищує 36 млрд тонн. І, на жаль, кожним роком цифри лише зростають. [1]

Сортування сміття (відходів) – процес, при якому відходи поділяються на різні групи. Сортування відходів може відбуватися вручну в побуті за допомогою схеми роздільного збору, або автоматично розділятися в місцях відновлення матеріалів або системах механічного біологічного очищення. Сортування відходів також відбувається у місцях переробки сміття.

Сегрегація відходів – поділ відходів на сухі та вологі. Сухі відходи включають папір, картон, скло, бляшанки тощо.

Вологі відходи, в свою чергу, включають органічні відходи, такі як шкірки від овочів, залишки їжі і т. д.

Відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності та не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. [4]

Досвід інших країн:

У той час, коли у європейських країнах, в середньому, переробці підлягають 50 – 60% побутових відходів, у нас ці показники не перевищують 4,5%. В Європі практично в кожній країні є спеціальні контейнери для сортування сміття. Зазвичай, розподіляють відходи на кілька основних категорій: пластик, папір, скло, органічні відходи та метал.

Одним з лідерів переробки сміття є Швеція. Тут переробляють 99% усіх відходів країни. За допомогою вторинної сировини опалюють будинки, забезпечують їх електроенергією. А було б у них більше сміття – були б краще забезпечені власні енергетичні потреби. Таку проблему у Швеції вирішили імпортом сміття з інших країн. Схожа ситуація і в Німеччині, Швейцарії та Австрії. У країнах полігони зі сміттям як такі взагалі закриті, адже 97 % відходів також переробляється.

У Фінляндії зручні точки збору відходів мають як житлові будинки, так і магазини та підприємства. Також країна практикує систему заставної вартості упаковки – коли при купівлі продукту покупець платить ще й за упаковку. Навіть сусідня Польща радикально підійшла до проблеми відходів у країні. Спеціальний закон поклав край нелегальним сміттєзвалищам, а люди почали сортувати відходи.

Проте не всі країни Європи мають таку втішну ситуацію з переробкою сміття як Швеція чи Німеччина. Гігантськими звалищами і відсутністю відповідних заводів славиться Італія, Болгарія, Румунія та країни Балтії. Вони і є одними з постачальників відходів до лідерів переробки сміття. [2]

У той час, коли у більшості європейських країн, в середньому, переробці підлягають 50 – 60% побутових відходів, у нас ці показники не перевищують і 4,5%.

Українці не сортують сміття переважно через те, що не мають потрібних навичок, знань та зручної інфраструктури. Ні влада ні бізнес у переважній більшості міст України не сприяє розвитку грамотного сортування та подальшої переробки сміття.

Згідно зі звітом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства «Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2016», минулоріч лише 5,8% усього сміття в Україні було утилізовано: 2,71% – спалили, а 3,09% – відправили на переробку. За тим же звітом, у 2016 році у 575 населених пунктах впроваджували роздільний збір сміття, працював 1 сміттєспалювальний завод і 3 сміттєспалювальні установки. [3]

Таким чином існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між подальшим розвитком людства без шкоди навколишньому середовищу і успішним розв'язанням екологічних проблем, а саме розподілу та переробки сміття в Україні.

Основною групою людей, що підлягає дослідженню є студенти вищих навчальних закладів України. Студенти університету, а саме ті, які живуть у гуртожитках, не мають змоги сортувати сміття належним чином через застарілу систему сміттєпроводу, який не передбачає розділення сміття на фракції. Також головною проблемою залишається відсутність мотивації та розуміння того для чого взагалі це потрібно робити і чому це так важливо на сьогодні.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти третього курсу факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 57 осіб, серед яких 21 (37%) чоловічої статі та 36 (63%) – жіночої, віком від 19 до 23 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів університету до сортування сміття.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати як студенти Вінницького національного технічного університету ставляться до сортування сміття та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення цієї проблеми.

Завдання соціологічного дослідження:

1. З'ясувати актуальність проблеми сортування сміття в Україні.
2. Проаналізувати рівень обізнаності молоді щодо грамотного процесу сегрегації відходів.
3. З'ясувати ставлення студентів до сортування та переробки сміття.
4. З'ясувати кількість студентів, які свідомо сортують сміття.
5. З'ясувати можливі причини відсутності ефективної сегрегації сміття.
6. З'ясувати ставлення студентів до існуючої інфраструктури сміттєпроводів та вивозу відходів.
7. Порівняти відповіді студентів, які мешкають в гуртожитках, винаймають житло, живуть з батьками та тих, які мають власне житло.
8. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми даного соціологічного дослідження.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається такі гіпотези:

1. Більшість студентів ВНТУ не беруть участі у сортуванні відходів через відсутність необхідної інфраструктури в місті.
2. Студенти не мають відповідних знань та навичок.

В листопаді 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів ВНТУ, факультету менеджменту та інформаційної безпеки, третього курсу у кількості 30 осіб. Серед них 11 осіб (37%) - представники чоловічої статі і 19 (63%) - представниці жіночої статі. Віком 19 років – 10 осіб (33,3%), 20 років - 11 осіб (36,7%), 21 рік - 4 особи (13,3%), 22 роки – 1 особа (3,3%) та 23 роки – 4 особи (13,3%). Серед опитаних 12 студентів (40%) проживає в гуртожитку університету, 9 студентів

(30%) проживає разом з батьками, 7 студентів (23,3%) винаймає житло і 2 студенти (6,7%) мають власне житло.

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

За результатами відповідей на питання «Чи важливо на сьогодні сортувати та переробляти сміття?» менше половини (13 чоловік –43,3%) опитаних вважають, що це актуально на сьогодні, для третини респондентів (11 чоловік –36,7%) важко відповісти на це запитання і найменша частина опитаних студентів (7 чоловік – 23,3%) схильні до думки, що це нікому не потрібно. Отже, можна зробити висновок, що питання важливості розподілу відходів є актуальним для меншої частини опитаних респондентів.

За результатами відповідей на питання «Як Ви ставитесь до того, що з 2018 рік сортування сміття в Україні буде обов'язковим для всіх?» більше половини опитаних студентів (16 чоловік – 53,4%) виявились байдужими і відповіли, що їм це не цікаво, менша частина респондентів (13 чоловік – 43,3%) повністю підтримує і лише одна особа (3,3%) абсолютно не підтримує. Отже, можна зробити висновок, що для більшості опитаних студентів тема обов'язкового розподілу сміття є близькою і лише одна особа із всіх опитаних вважає, що такі нововведення можуть зробити їх життя складнішим.

На питання «Чи Ви сортуєте сміття?» переважна більшість респондентів (24 людини – 80%) відповіли «ні» і тільки 6 студентів із всіх опитаних (20%) відповіли «так».

На питання «Я не сортую сміття тому що:» дало відповідь 80% всіх респондентів та було отримано такі результати: рівно половина (15 чоловік – 50%) обрали варіант «це незручно через відсутність необхідної інфраструктури»; 4 особи із всіх опитаних (16,7%) вважають, що сміття не потрібно сортувати, адже його потім все одно не переробляють; трьом респондентам (12,5%) сортувати заважає лінощі і така ж кількість опитаних взагалі не знає як це робити; і лише для двох студентів (8,3%) сортування відходів – це занадто важко. Таким чином, можна зробити висновок, що рівно для половини опитаних головною причиною того, що вони не сортують сміття є відсутність відповідної інфраструктури.

На запитання «Чи навчали Вас у школі чи університеті як правильно сортувати сміття?» більше половини студентів (56,7%) відповіли –ні, студентам у кількості 8 осіб (26,6%) було складно відповісти на це запитання і лише шоста частина студентів (16,7%) відповіли – так. Таким чином, можна зробити висновок, що переважна більшість не отримала відповідних знань у своїх навчальних закладах.

За результатами статистичної таблиці двовимірного розподілу ознак (ознака 1 – сортує чи не сортує сміття, ознака 2 – отримання навичок сортування сміття в навчальних закладах) було отримано такі результати: Із 6 чоловік (20% опитаних), які сортують сміття 3 людини (50%) навчались робити це в навчальних закладах і така ж сама кількість не навчались це робити. У випадку із студентами, які не сортують сміття, 2 студенти (8,3% опитаних) навчались сортувати, 8 студентам (33,4%) важко відповісти на це запитання, та 14 студентів (58,3%) не отримували відповідних знань у навчальних закладах. Таким чином, можна зробити висновок, що навчання відіграє не значну роль у тому факті, що студенти сортують або не сортують відходи.

За отриманими результатами соціологічного дослідження можна зробити висновок, що гіпотеза була повністю підтверджена в частині того, що більшість студентів (80%) не бере участі у сортуванні відходів через відсутність необхідної інфраструктури в місті; гіпотеза спростована частково в частині того, що студенти не мають необхідних знань так навичок.

Рекомендації:

1. Запровадити в школах та університетах заняття, які сприятимуть підвищенню екологічної свідомості молоді та які зможуть систематизувати знання, які вони вже мають.
2. Проводити інтерактивні просвітницькі заходи (тренінги, семінари, дискусії), які будуть давати студентам необхідні навички та інструменти для захисту навколишнього середовища.
3. Удосконалити систему роздільного збору сміття у місті Вінниця.
4. Повністю змінити інфраструктуру пов'язану із роздільним збором відходів.
5. Поширювати серед студентів та усіх жителів міста ідею збереження навколишнього середовища та роздільного збору сміття шляхом соціальної реклами, «суботників», тематичних заходів та ін.

Дане соціологічне дослідження присвячене темі «Ставлення студентів ВНТУ до сортування сміття» є актуальним на сьогодні, адже проблеми екології та погіршення стану навколишнього середовища є важливими для сучасної людини. Якщо ми хочемо жити в цивілізованому,

культурному суспільстві, то повинні вміти брати відповідальність на себе, а особливо за сміття, яке самі і створюємо. Повторне використання відходів, а спочатку їх сортування – це один із найефективніших шляхів вирішення цієї проблеми. Об'єктом даного соціологічного дослідження є студентська молодь третього курсу ВНТУ факультету менеджменту та інформаційної безпеки у кількості 30 осіб. У ході дослідження було повністю підтверджено головну гіпотезу про те що студенти не беру активної участі у сортуванні відходів у переважній більшості через відсутність необхідної інфраструктури в місті; гіпотеза повністю не була підтверджена в частині того, що студенти не мають необхідних знань так навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сортування побутових відходів в гуртожитках [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://eco.com.ua/content/sortuvannya-pobutovikh-vidkhodiv-v-gurtozhitkakh>
2. Сортування сміття в Україні: вийти на новий рівень [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ecology.unian.ua/1327494-sortuvannya-smittya-v-ukrajini-viyti-na-noviy-riven.html>
3. На часі [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://nachasi.com/2017/09/06/waste-faq/>
4. Слободянюк А.В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» [Електронний ресурс] / А.В.Слободянюк. — Вінниця:ВНТУ, 2016. — 24 с. — Режим доступу: <http://aslobodyanyuk.vk.vntu.edu.ua/file/9ef467d5d9a2d0ad748cdb11cbd98f36.pdf>.
5. Український інститут соціальних досліджень [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>
6. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

Подольчук Катерина Василівна – студентка групи МОФ-15(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: fm2mo15.podolianchuk@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, e-mail: soc_lab@rambler.ru

Podolianchuk Kateryna Vasylivna – student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm2mo15.podolianchuk@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, e-mail: soc_lab@rambler.ru